

Kuntien kehitysarvio syksyllä 2022 ja kuntatalousohjelman kuntalinjaukset

Taloustorstai 29.9.2022

@MinnaPunakallio pääekonomisti, Kuntaliitto

Syksyn kuntatalousohjelma julkaistiin 19.9.2022

Lisäksi:

[Kuntakohtaiset
painelaskelmat](#)

[Ennakkollinen
vos-laskelma](#)

[Kuntien sote-
siirtolaskelmat](#)

Uusi kuntatalousohjelma kuvaa erityisesti vuoden 2023 päätöksiä

1. Kuntatalouden tila tuoreimpien tilastojen perusteella (vuosi 2021)
2. Valtion kuntalinjaukset vuodelle 2023
3. Valtion toimenpiteet hallinnonaloittain
4. Kuntatalouden kehitysarvio (=painelaskelma)
5. Talouden sopeutuspainetta kuntaryhmittäin (rahoitusperiaate)

Kuntatalousohjelman nostot syksyllä 2022

- Venäjän hyökkäys Ukrainaan on kasvattanut talouden tilannekuvaan liittyvää epävarmuutta ja kääntänyt energian, raaka-aineiden sekä ruuan hinnat jyrkkään nousuun. Suomen talous kasvaa vaimeasti tulevina vuosina.
- Sote-uudistus muuttaa kuntatalouden tunnuslukuja voimakkaasti, mutta kertaluonteisten ajoitustekijöiden, arviolta 1,2 miljardia euroa, vuoksi vuosi 2023 on poikkeuksellisen vahva.
- Kuntatalouden tehtävät painottuvat 2023 lähtien varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden laskennallinen palvelutarve pienenee tulevina vuosina
- Kuntatalouden kehitysarvion iso kuva ei ole muuttunut keväästä 2022
 - Vuosikate kattaa poistot sekä nettoinvestoinnit
 - Tilikauden tulos noin miljardin euron tuntumassa. Vuosi 2023 on poikkeuksellinen ns. verohännän vuoksi.
 - Palkkaratkaisu nostaa kuntien nettokustannusten kasvun keskimäärin noin 4 prosenttiin kehyskauden lopussa
- Laskennallinen talouden sopeutuspaine (toiminnan ja investointien rahavirran alijäämä) kasvaa kehyskauden lopussa kaikissa kuntakokoryhmissä, suhteellisesti eniten pienimmillä kunnilla.

Kuntien kehitysarvio syksyllä 2022

Minkälainen on yleinen talousnäköymä kehitysarvion taustalla?

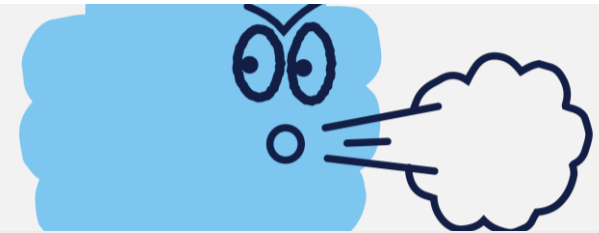
Tuotanto on kehittynyt vuonna 2022 suotuisasti

Koronaelpyminen on ylläpitänyt yksityistä kulutusta vuonna 2022. Työllisyys on kehittynyt erittäin hyvin.

Hinnat nousseet rajusti 2022

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on nostanut energian, raaka-aineiden sekä ruuan hintoja hyvin nopeasti.

Hintojen nousu leikkaa talouden kasvua 2023

Kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja vientikysyntää. Epävarmuus karsii investointeja.

Kokonaistaloudelliset ennusteet

<u>muutos-%</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>
BKT, määrän muutos	3,0	1,7	0,5	1,4	1,5	1,4
BKT, muutos (kevään 22 ennuste)	3,5	1,5	1,7	1,5	1,3	1,2
Palkkasumman muutos	5,1	4,8	3,3	3,3	3,4	3,3
Yleisen ansiotason muutos	2,4	2,6	3,5	3,0	3,0	3,0
Kuntien ansiotason muutos	2,3	2,3	3,8	3,8	4,4	4,0
Kuluttajahintojen muutos	2,2	6,5	3,2	1,8	1,9	2,0
Valtionosuusindeksi muutos	2,4	3,8	3,8	3,3	3,8	3,7
Työttömyysaste	7,7	6,6	6,7	6,5	6,4	6,3

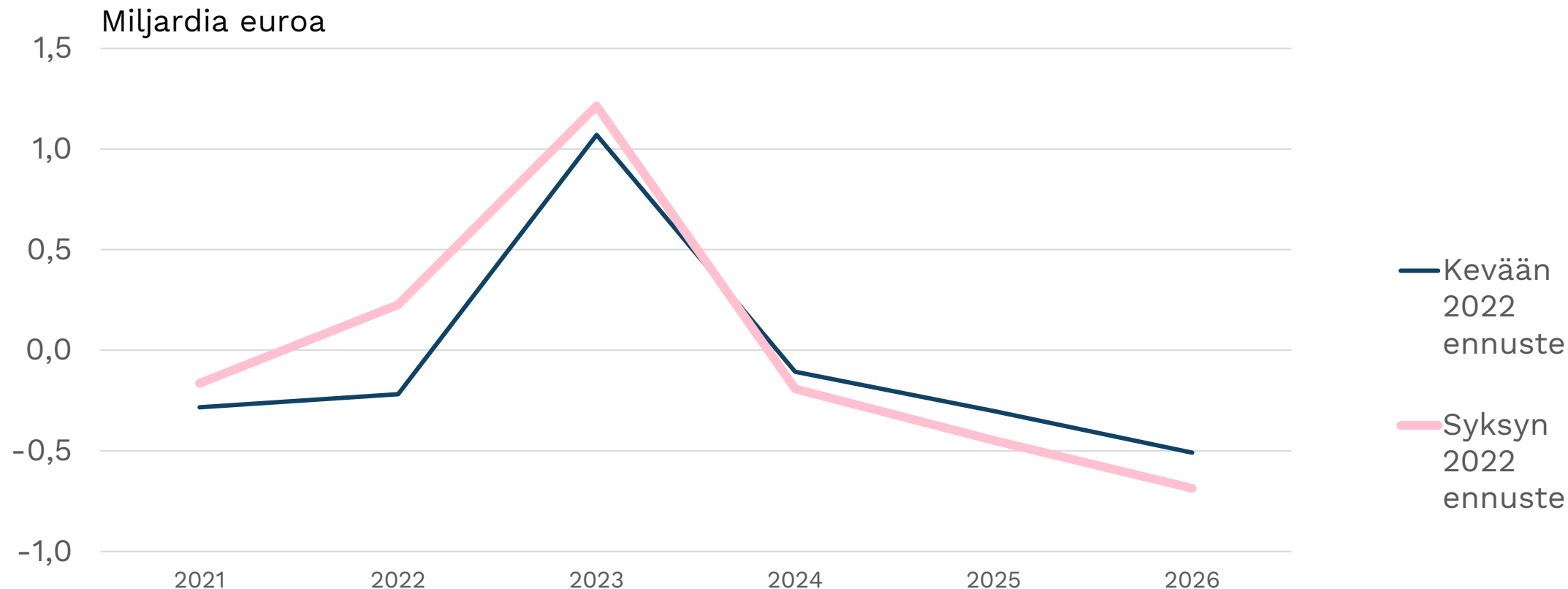
Riskejä:

- **Energiakriisi voi heikentää talouskasvua odotettua enemmän,**
- **Venäjän sodan jatko ja varautuminen,**
- **korona**
- **kustannuskehitys**

**Kuntien kehitysarvio pysyi
syksyn ennustekierroksella
lähes ennallaan**

Kuntien ja kuntayhtymien ennuste lähes ennallaan: toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirta = tulorahoitus – investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta kuvaa kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

**Mutta...
kuntien kehitysarviossa
on sisällä
euromääriltään historian
suurin finanssipoliittinen
muutos: sote-uudistus
puolittaa kuntatalouden.**

**Vaikutukset yksittäisiin
kuntiin vielä epäselvät.**

Kuntien ja kuntayhtymien talous

painelaskelman mukaan, mrd.€

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Toimintakate	-30,64	-31,51	-33,09	-12,79	-13,31	-13,82	-14,42
Verotulot	23,94	25,52	26,48	14,15	13,33	13,69	14,16
Valtionosuudet	11,05	10,07	10,80	3,76	3,86	3,96	4,08
Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,37	0,52	0,36	0,36	0,34	0,31	0,26
Vuosikate	4,72	4,60	4,55	5,48	4,22	4,14	4,08
Poistot	-3,09	-3,10	-3,18	-2,95	-3,05	-3,15	-3,25
Satunnaiset erät, netto	0,09	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Tilikauden tulos	1,71	1,63	1,50	2,66	1,29	1,11	0,95
Tulorah. korjauserät	-0,49	-0,78	-0,78	-0,78	-0,78	-0,78	-0,78
Tulorahoitus, netto	4,31	3,95	3,90	4,83	3,56	3,48	3,42
Investoinnit, netto	-4,69	-4,11	-3,67	-3,62	-3,75	-3,93	-4,11
Rahoitusjäämä ¹⁾	-0,38	-0,16	0,23	1,21	-0,19	-0,45	-0,69
Lainakanta	23,41	24,16	24,76	18,78	19,30	20,08	21,10
Rahavarat	7,94	8,11	7,85	7,55	7,56	7,56	7,56

1) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto

Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Päivitetty: 19.9.2022/Mehtonen

Lähde: vuosi 2020 Tilastokeskus, vuosi 2021 Valtiokonttori, vuosien 2022-2025 arviot VM 19.9.2022

**Laajempi kalvo-
analyysi kuntien
kehitysarviosta
Kuntaliiton
talouden
nettisivustolla**

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2022 ja 2023 näyttää vahvalta. Painelaskelma.

**Verohäntä
2023**

**Sote-
kiinteistöjen
myynnit**

**HKL
yhtiöittäminen**

**Ripeä
verotulo-
kehitys
2022**

**Sote-uudistuksen
vaikutuksia
kuntatalouteen on
kuvattu
ohjelman
kappaleessa 3.1.**

Kuntataloudesta siirtyvien erien jakauma (liite 2)

	Milj. euroa
Palkat ja palkkiot	9 176
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	2 334
Ostot	11 090
Sosiaaliavustukset	735
Muut toimintakulut	672
Myyntitulot	700
Maksutulot	1 521
Tuet ja avustukset	501
Muut toimintatuotot	361
Valmistus omaan käyttöön	3
Toimintatuotot	3 087
Toimintakulut	24 008
Kuluminen	313
Toimintakate	- 20 921
Nettokustannukset	- 21 234
Investoinnit	950
Lainakanta 31.12	5 100
Kassavarat 31.12	300

Vuonna 2023

- Siirtyvien nettokustannusten yhteismäärä +21,2 mrd. €
- Peruspalvelujen valtionosuus -5,36 mrd. €
- Veromenetyksen kompensatio -1,94 mrd. €
- Yhteisövero kolmasosa ryhmäosuudesta, -0,82 mrd. €
- Kunnallisvero -13,11 mrd. €

Lisäksi rahoituslaskelmasta

Siirtyvät investoinnit 0,95 mrd. €

Siirtyvät lainat 5,1 mrd. €

**Jos siirtyvät erät
laskelmassa oletettuja
isommat, erotus
kuitataan kuntien
valtionosuudesta 2024
lähtien
(jälkikäteistarkistus)**

**Verohännän suuruudeksi
arvioidaan
kuntatalousohjelmassa
noin 1,2 mrd. euroa.**

**Kertaluonteinen,
kuntataloutta vuonna
2023 vahvistava tuloerä.**

2024-2026 kuntien tuloennuste on hieman parantunut

- Vuosina 2024-2026 toimintatulot kasvavat keskimäärin 0,7 %
- Verotulot laskevat vuonna 2024 (poikkeuksellinen sote-muutosvuosi vertailukohtana) ja kasvavat sen jälkeen noin 3 %
- Vuosina 2024-2026 kuntien valtionosuudet kasvavat keskimäärin 2,8 %
- Verorahoitus yhteensä kasvaa keskimäärin 3,0 % vuosina 2025-2026

Sen sijaan kuntatalouden menot ovat nousseet 2024-2026

- Kunta-alan palkkasopimus on kolmivuotinen ajalla 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,8 prosenttia.
 - Sidottu yleiseen linjaan 2023-2024 + palkkojen kehittämisohjelma 2023-2027
- Toimintamenojen kasvu aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Peruspalvelujen hintakehitys on keskimäärin 3,6 % vuodessa. Ennusteessa toimintamenot nousevat keskimäärin 2,9 % vuodessa.
- Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen palvelutarve laskee, mutta kehitysarviossa palvelutarpeen laskusta on huomioitu vain osa
- Investointien suhde BKT:hen on pidetty muuttumattomana

Kuntasektorin vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾

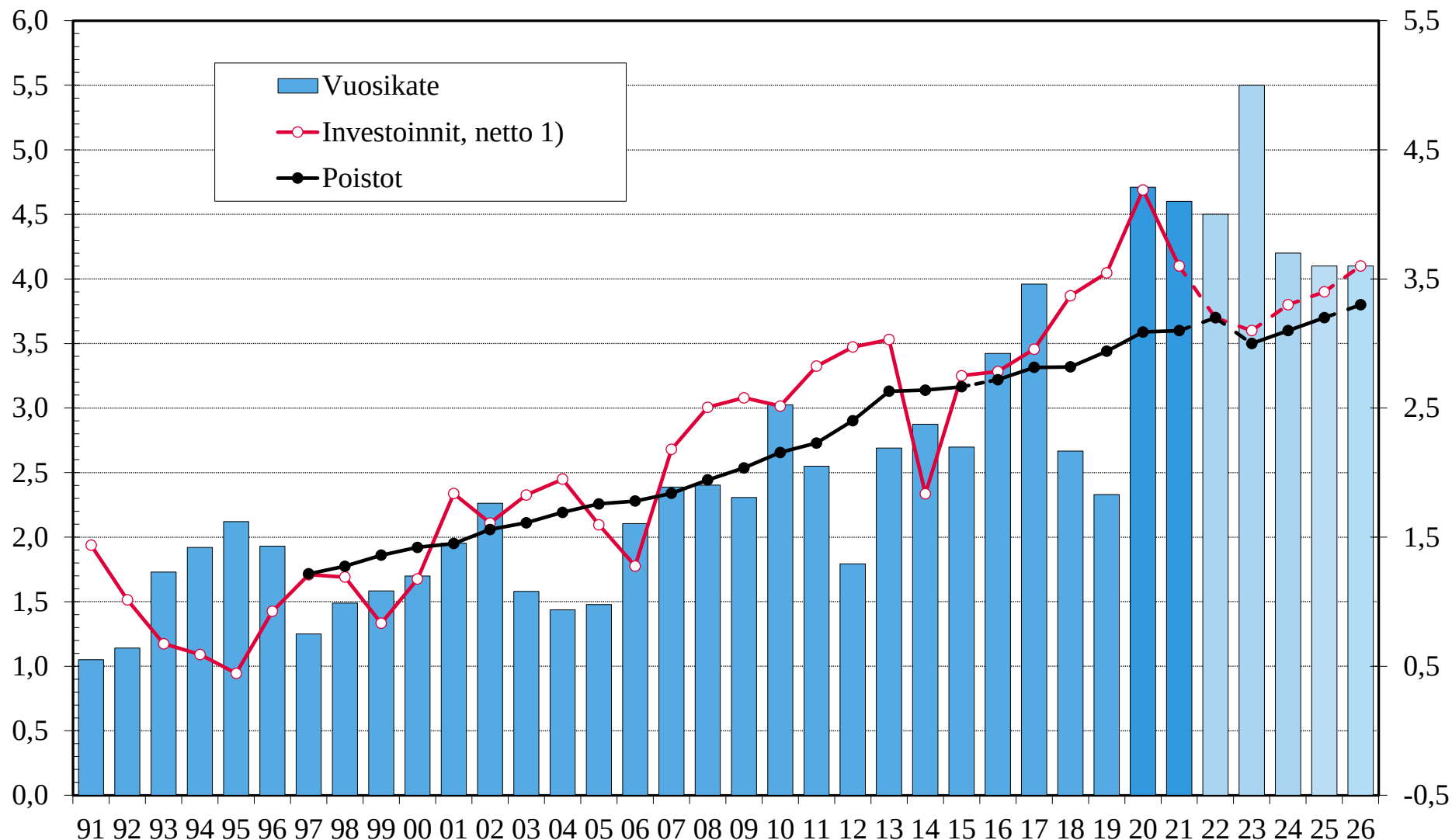
painelaskelman mukaan, mrd.€

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

Vuosien 2016 ja 2017 vuosikatetta vahvistivat kilpailukyky sopimuksessa sovittu lomarahaleikkaus ja työnantajamaksujen alennukset. Kiky-säästöt leikattiin kuntataloudesta täysimääräisinä vuosina 2018–2019.

Vuonna 2020 vuosikatetta vahvistaa noin 2,6 miljardin euron koronatuki kunnille ja sairaanhoitopiireille. Vuodelle 2021 myönnettiin koronatukia yhteensä noin 2,4 miljardia euroa.

Vuoden 2023 vuosikatetta parantaa erityisesti edellisten vuosien verotilitykset.

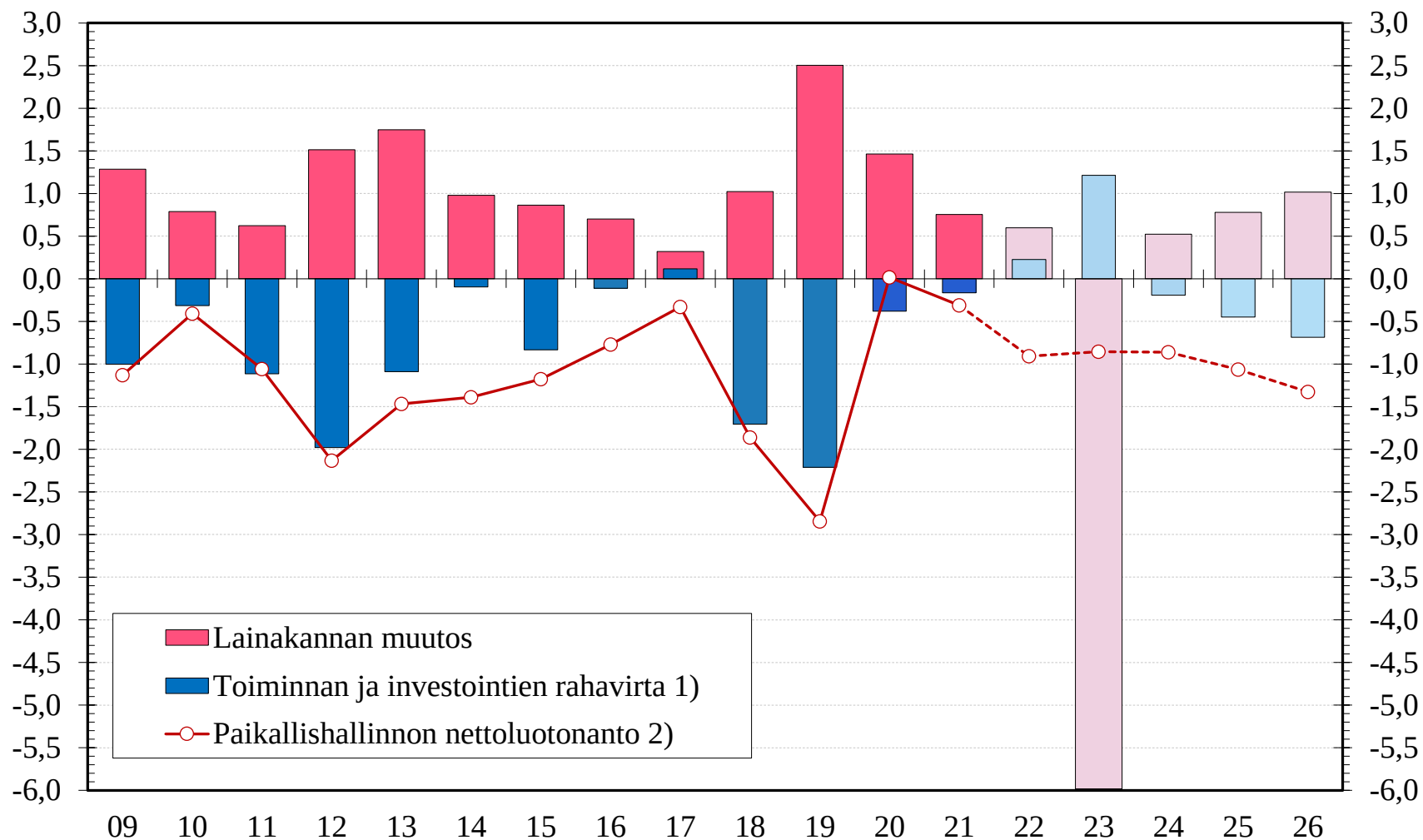

Kuntasektorin toim. ja inv. rahavirta, nettoluotonanto sekä lainakannan muutos

painelaskelman mukaan, mrd.€

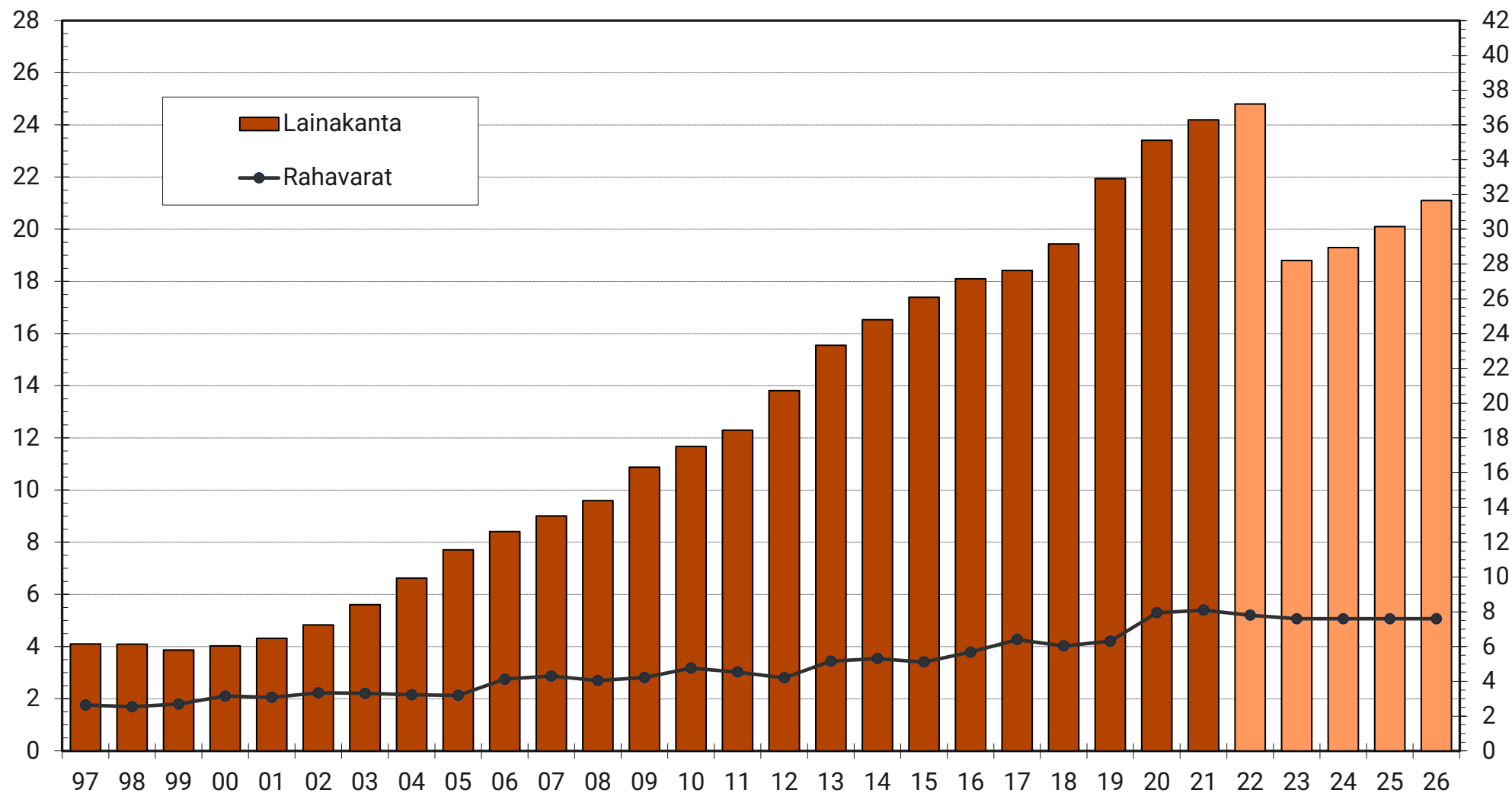
- 1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla. Ylijäämäinen (pos.) rahavirta ilmaisee, kuinka paljon varoja jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.
- 2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Vuoden 2023 luvuissa on huomioitu sote-uudistuksen vaikutus.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta ja rahavarat

painelaskelman mukaan, mrd.€

Kuntalinjaukset

Valtaosa kuntalinjauksista 2023 pysyi budjettiriihessä ennallaan

Merkittävin uusi linjaus koskee varhaiskasvatusmaksuja

- Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan pysyvästi 1.8.2023 lähtien. Yksityisen hoidon tuen hoitolisään korotus.
- Kuntien asiakasmaksut pienenevät vuositasolla 70 miljoonaa euroa. Vaikutus vuonna 2023 pienempi.
- Muutos kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuden korotuksella.

Valtion toimien yhteisvaikutus 2023 kuntatalouteen on lähellä neutraalia

- Kuntatalouteen ei kohdistu vuonna 2023 juurikaan pysyviä uusia tai laajenevia tehtäviä. Vuoden 2022 lopussa iso osa Sanna Marinin tulevaisuushankkeista päättyy.
- Indeksitarkistus 2023: +3,8 %. Kustannustenjaon tarkistusta ei tehdä.
- Kuntien valtionosuuksia leikataan -43 milj. euroa vuonna 2023
 - Aiemmin sovittu 24 milj. euron leikkaus
 - Kuntien digi-kannustimeen liittyvä kertaluonteinen leikkaus v. 2023, -10 milj. euroa
 - Yhdistymisavustusten tasoa alennetaan 9 milj. euroa 2023-
- Korvataan:
 - Veroperustemuutosten vaikutukset
 - Varhaiskasvatusmaksujen tuottomenetys
 - Ukrainan sotaa pakenevien henkilöiden palveluiden kustannuksia.

**Tulevan hallituskauden
päätökset ovat vielä
kysymysmerkki.**

**Kuntatalousohjelma on
vuosien 2024–2026
osalta tekninen.**

Kuntaliitto.fi on kuntatiedon kotipesä. Klikkaa: .../talous/paaekonomistin-palsta

Kaiken takana on kunta.

Pääekonomistin palsta

**KUNTA
LIITTO**

Tervetuloa Kuntaliiton pääekonomisti Minna Punakallion palstalle! Tällä sivustolla käsittelemme ajankohtaisia talouteen liittyviä asioita. Mukana on myös keskeisiä diaesityksiä ja luentomateriaalia.

Tällä sivustolla on koottu uusimmat blogit. Kaikki blogit löydät täältä: [Kuntaliiton talous](#)

**Kuntaliiton julkaisupankki on
kunta-alan tiedon aarreaitta:
Sadat oppaat, tutkimukset, työkalut
ja ajankohtaiskatsaukset vain
klikkauksen päässä, maksutta.**

Kaiken takana on kunta. Kunnan tukena Kuntaliiton
tieto ja tietopalvelut.

**KUNTA
LIITTO**

Yhteenveto: Sote-uudistus 2023 poistaa kuntien käyttötaloudesta tuloja ja menoja

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot
Ennuste vuodesta 2024, noin 28 mrd.

Hyvinvointialueille siirtyvä osuus noin 24 mrd.		
41 % Henkilöstökulut 11,5 mrd.€	53 % Opetus ja kult.	46 % Verotulot 12,9 mrd.€
24 % Ostot yhteensä 6,7 mrd.€	10 % TE-palvelut	13 % Valtionosuudet 3,8 mrd.€
4 % Avustukset 1,1 mrd.€	27 % Muut palvelut	6 % Sote-vuokratuotot 1,7 mrd.€
9 % Lainanhoito 2,6 mrd.€	11 % Rahoitus ym.	21 % Muut toimintatuotot 5,8 mrd.€
17 % Investoinnit 4,7 mrd.€		9 % Lainanotto 2,7 mrd.€
5 % Muut kulut 1,3 mrd.€		5 % Muut tuotot 1,3 mrd.€

- Vuonna 2023 kuntatalouden tila vahvistuu kertaluonteisesti, kun osa edellisen vuoden verotuloista tilittyy vuodelle 2023 = ”verohäntä”
→ Arvio: noin 1,2-1,5 mrd. euroa.
- Kuntien **vuosikatteen** ennustetaan pysyvän sote-uudistuksen jälkeen vahvana (painelaskelma).
- Kuntien korkea investointitaso painaa kuitenkin kuntatalouden **toiminnan ja investointien rahavirran** miinukselle vuoden 2023 jälkeen.